

УДК: 796.078

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Малишкін А. М.

Харківська державна академія фізичної культури, Харків, Україна

Обзор науково-методичної літератури і проведення експерименту допомогли знайти підхід до виставлення кінцевої оцінки на уроках фізичної культури в загальноосвітній школі. Відштовхуючись від визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я ВОЗ про здоров'я, важливо враховувати досягнення учнів з трьох сторін: фізичної, соціальної і психічної. Вони рівноцінні між собою і є основою для гарного здоров'я.

Ключові слова: здоров'я, фізична культура, навчальні досягнення, оцінка.

Малышкин А. Н. Конечное оценивание на уроках физической культуры в общеобразовательной школе/ Харьковская государственная академия физической культуры, Харьков, Украина. Обзор научно-методической литературы и проведение эксперимента помогли найти подход к выставлению конечной оценки на уроках физической культуры в общеобразовательной школе. Отталкиваясь от определения Всемирной организации охраны здоровья ВОЗ о здоровье, важно учитывать достижения учеников с трех сторон: физической, социальной и психической. Они равноценны между собой и есть основой для хорошего здоровья.

Ключевые слова: здоровье, физическая культура, учебные достижения, оценка.

Malyszhkin A.N. Final estimation on lesson of the physical culture in general school/ Kharkiv State Academy of the Physical Culture, Harkov, Ukraine. The review scientifically-methodical literature and undertaking experiment helped to find the approach to exposing the final estimation on lesson of the physical culture

in general school. Push from determination of the Worldwide organization guard health WHO carry about health, it is important to take into account the achievements a pupil with three sides: physical, social and psychic. They equivalent between itself and there is central to good health.

Keywords: health, physical culture, scholastic achievements, estimation.

Вступ. За навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів на уроках фізичної культури, щоб оцінити розвиток фізичних якостей використовуються навчальні нормативи, які розроблено для кожного року вивчення. При цьому оцінка за виконання нормативу не є домінуючою під час здійснення тематичного, семестрового чи річного оцінювання. Також враховуються: особисті досягнення школярів протягом навчального року; ступінь активності на уроках; залучення учнів до занять фізичною культурою в після урочний час; участь у спортивних змаганнях усіх рівнів. Учителі можуть застосовувати різноманітні системи нарахування «бонусних» балів [1]. Але про кінцевий бал, на основі чого його виставляти і які конкретно вміння, якості, навички враховувати, які здібності мають більший вплив на кінцеву оцінку – не дається рекомендацій.

Мета роботи: розробка підходу до кінцевого оцінювання на уроках фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах.

Методи дослідження:

- теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури;
- педагогічний експеримент.

Завдання дослідження:

- визначити основні важливі елементи, які потрібно враховувати в кінцевому оцінювання по темі;
- довести важливість практичного використання такого підходу.

Виклад основного матеріалу. У Статуті Всесвітньої організації охорони здоров'я ВОЗ здоров'я визначається як стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороби або

фізичних дефектів. Під **фізичним рівнем здоров'я** слід розуміти таку сукупність статичних і динамічних фізичних властивостей конкретної людини, яка дозволяє йому відповідно до віку адаптуватися до навколишньої дійсності, виконувати свої біологічні і соціальні функції. Дуже часто біологічне здоров'я людини асоціюється з його здатністю до ефективної поведінкової активності, характеристиками якої виступають координація, швидкість, сила. В цьому випадку критеріями здоров'я людини є спортивні досягнення, виробничі успіхи, фізична працездатність [2]. Відомо, що рівень розвитку фізичних якостей школярів має середній та високий ступені кореляції зі станом їх здоров'я. Тому для оцінювання розвитку фізичних якостей у фізичному вихованні використовується педагогічне тестування, що є специфікою уроків фізичної культури, оскільки левову частку впливу у розв'язанні оздоровчих завдань займають саме фізичні якості школярів [3]. Підбираючи спеціальні вправи-тести, можна визначити рівень функціонування окремих систем організму, від яких прямо залежить результат у фізичній вправі, а вводячи спеціальні вправи в оздоровчі та тренувальні заняття можна безпосередньо впливати на стимуляцію певних систем, тим самим підвищуючи рівень їх функціонування, а отже і рівень здоров'я. Немає даних про те, що розвиток витривалості вище нормативного рівня веде до подальшого зниження захворюваності. Морфофункціональний стан м'язової системи, що забезпечує крім рухової функції організму, ще три життєво важливі функції – корсетну, обмінну і насосну, можна охарактеризувати рівнем розвитку сили. Функціональний стан нервової системи характеризується швидкістю довільних рухів, точністю м'язово-рухових сприйняття, станом вестибулярного апарату, які проявляються великою мірою в тестах на швидкість і координацію. Отже, правильно підібрані тести та показані результати можуть бути не тільки критерієм оцінювання рівня розвитку рухових якостей, але і визначати рівень функціонування основних систем та організму в цілому як показника фізичного здоров'я дітей, підлітків та юнацтва [4]. Звідси, фізичні якості всі рівноцінні: витривалість, сила,

швидкість, гнучкість, спритність (таблиця 1).

Таблиця 1.

Оцінка фізичних якостей учнів 5 класу Громівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Новотроїцького району Херсонської області.

№	Прізвище, ім'я учня	Біг 30 м (с.)	Біг 500 - 1000 м.	Підтя гування	Гнуч кість	Човн. біг 4х9м	Підсум кова
1	Александрова Д.	10	10	10	10	12	10
2	Бідюк Яна	10	10	10	6	12	9
3	Бойко Діана	9	10	8	1	11	7

Соціальна сторона здоров'я. Сутність соціальної активності визначається як одна з ліній зв'язку людей між собою й соціальним середовищем, а також як одна з характерних рис способу життєдіяльності соціального суб'єкта, що відображає рівень спрямованості здібностей, знань, навичок, концентрації вольових, творчих можливостей на реалізацію невідкладних потреб, інтересів, мети, ідеалів [5]. Тому, навчання техніці основних видів вправ (таблиця 2) збагачує дітей життєво важливими навичками, уміннями, що дадуть можливість комфортно жити в суспільстві, знайти роботу тощо. Навчальна програма вирішує, які уміння і навички потрібно засвоїти учневі, що стануть рівноцінними під час оцінювання.

Таблиця 2.

Оцінка навичок засвоєних на уроках легкої атлетики учнів 5 класу.

№	Прізвище, ім'я учня	Стрибок у довжину з місця (см)	Оцінка	Стрибок у довжину з розбігу (см)	Оцінка	Метання м'яча (м)	Оцінка	Під сум кова
1	Александрова Д.	170	10	300	10	19	8	9
2	Бідюк Яна	140	10	240	10	24	9	10
3	Бойко Діана	130	9	220	8	14	8	8

Психічна сторона здоров'я. Під нормальним розвитком розуміють психічний розвиток, що відповідає віку та є гармонійним. Гармонійність розвитку полягає в приблизно однаковому рівні всіх показників інтелекту.

Показником сприятливого функціонального стану нервової системи є висока розумова працездатність, яка надає можливість оволодівати різними навчальними дисциплінами.

Таблиця 3.

Оцінка психічної сторони виконання бігу на витривалість учнів 6 класу Громівської ЗОШ I-III ступенів Новотроїцького району Херсонської області.

№	Прізвище, ім'я учня	Коорд. здібності	Теоретичні відомості	Самоконтроль	Позитивний емоційний стан	Підсумкова
1	Александрова Д.	+	8	9	+	8
2	Бідюк Яна	+	10	10	+	10
3	Бойко Діана	+	9	10	+	9

Оцінка психічного розвитку учня включає рівноцінні елементи (таблиця 3):

- розумовий розвиток (теоретичні відомості щодо фізичних вправ, їх доречності, рухової активності та впливу на здоров'я тощо);

- позитивний емоційний стан, тобто настрій, що включає: емоційну стійкість (самовладання); зрілість почуттів, відповідно до віку; керування негативними емоціями (страхом, гнівом, жадобою, заздрістю та ін.); вільний природний прояв почуттів та емоцій; здатність радіти; збереження звичного оптимального самопочуття;

- здатність підтримувати звичне комфортне самопочуття, морфофункціональне збереження органів та систем (самоконтроль навантаження);

- здатність засвоювати координаційні здібності на уроках, що відображаються внутрішнім станом виконувача (задоволення рухом, пластикою, гармонійністю, емоційна впевненість) [6].

. Враховувати те, що фізична, соціальна, психічна складова рівноцінні між собою (таблиця 4) за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я ВОЗ, тому мають по 1/3 частині важливості (33,3%).

Таблиця 4

Підсумкова оцінка учнів 6 класу з легкої атлетики.

№	Прізвище, ім'я учня	Фізична складова	Соціальна складова	Психічна складова	Підсумкова оцінка
1	Александрова Д.	10	8	9	8
2	Бідюк Яна	10	10	10	10
3	Бойко Діана	8	9	10	9

Для прикладу розглянемо вплив такого підсумкового оцінювання серії уроків виховання швидкості в бігу на 30м. Після засвоєння техніки вправи (соціальна сторона) та тренувальних занять для покращення фізичної якості бистроти (фізична сторона), враховано знання, виховання координаційних здібностей (психічна сторона) та було прийнято навчальний норматив бігу на швидкість (таблиця 5).

Таблиця 5

Рівень розвитку швидкості в учнів 5-6-х класів Чкалівської, Сиваської №2 ЗОШ I-III ступенів (експериментальні) та Новотроїцької гімназії Новотроїцького району Херсонської області ($M \pm m$).

На початку експерименту				В кінці експерименту			
ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
х.	д.	х.	д.	х.	д.	х.	д.
Біг 30м. (дівчата, хлопці) *							
6,34±0,1	6,8±0,1	5,7±0,1	5,9±0,1	5,5±0,1	5,8±0,08	6,0±0,1	6,3±0,1

Примітка. * – $p < 0,05$ – достовірна різниця між учнями першої та другої групи.

Висновки:

1. Підсумкова оцінка повинна мати три основні елементи, враховуючи визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я, – фізичну складову, соціальну та психічну.
2. Всі складові рівноцінні між собою і мають 1/3 частини від цілого по важливості (33,3%), що повинно враховуватись в кінцевому оцінюванні.

Література:

1. Навчальна програма з фізичного виховання для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи / [Лакіза О.М., Деменков Д.В., Круцевич Т.Ю., Дятленко С.М., Турченко І.Х., Кравченко Н.С., Чешейко С.М.]. – К.: Літера ЛТД, 2009. – 176 с.
2. Здоровьесберегающая деятельность в системе образования: теория и практика / под ред. Є. М. Казина. – Кемерово, 2009
3. Круцевич Т. Ю. Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей та підлітків у процесі фізичного виховання. – К.: Олімпійська література, 1999.
4. Круцевич Т.Ю. Експрес-контроль фізичної підготовленості дітей та підлітків в умовах фізкультурно-оздоровчих занять / Т.Ю. Круцевич // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – №1. – С. 64-69
5. Серебряков Л. Е. Теоретические проблемы формирования социально активной личности молодого рабочего / Л. Е. Серебряков // Формирование социально активной личности в условиях развитого социализма: сб. науч. тр. – М., 1983. – С. 162–171.
6. Валецька Р.О. Основи валеології. Підручник / Р.О. Валецька.– Луцьк: Волинська книга, 2007, 348 с.

References:

1. Navchalna programa z fizychnogo vikhovannya dlya zagalnoosvitnikh navchalnikh zakladiv 5-9 klasi / [Lakiza O.M., Demenkov D.V., Krutsevich T.Y., Dyatlenko S.M., Turchenko I.K., Kravchenko N.S., Cheshejko S.M.]. - K.: Litera LTD, 2009. - 176 s.
2. Zdorovesberegayuschaya deyatelnost v sisteme obrazovaniya: teoriya i praktika / pod red. E.M. Kazina. - Kemerovo, 2009
3. Krutsevich T. Y. Metody doslidzhennya individualnogo zdorovya ditej ta pidlitkiv u protsesi fizychnogo vikhovannya. - K.: Olimpijska literatura, 1999.
4. Krutsevich T.Y. Ekspres-kontrol fizychnoi pidgotovlenosti ditej ta pidlitkiv v umovakh fizkulturno-ozdorovchykh zanyat / T.Y. Krutsevich // Teoriya i metodika fizychnogo vikhovannya i sportu. - 2007. - 1. - S. 64-69

5. Serebryakov L. E. *Teoreticheskie problemy formirovaniya sotsialno aktivnoj lichnosti molodogo rabochego* / L. E. Serebryakov // *Formirovanie sotsialno aktivnoj lichnosti v usloviyakh razvitogo sotsializma : sb. nauch. tr. - M., 1983. - s. 162-171.*

6. Valetska R.O. *Osnovi valeologii. pidruchnik* / R.O. Valetska.- Luts'k: Volinska kniga, 2007, 348 s.